

โรงเรียนสีกว “สวัสดิ์ผดุงวิทยา”	ใบความรู้	กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
รายวิชา การปลูกผักสวนครัว	เรื่อง การเพาะเมล็ด	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
รหัสวิชา ง22250	ผู้สอน นางสาวสมพร สองบุญ	หน่วยการเรียนรู้ 4

1. การเพาะในกระบะเพาะ

การเพาะเมล็ดในกระบะเพาะ หมายถึง การเพาะเมล็ดในภาชนะหรือกระบะที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก การเพาะเมล็ดด้วยวิธีนี้ควรใช้ในกรณีที่ปลูกพืชเพียงเล็กน้อยและต้องการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษและควรใช้กับเมล็ดพันธุ์ที่มีขนาดเล็ก มีราคาแพงและหายาก

กระบะเพาะเมล็ดที่มีน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายได้สะดวกทนทานและมีช่องระบายน้ำ ถ่ายเทอากาศได้ดี

ข้อแนะนำในการเพาะเมล็ดในกระบะเพาะ

1. ควรเลือกกระบะที่มีขนาดกะทัดรัด เหมาะแก่การปฏิบัติงานเช่นขนาด 30X40X10 เซนติเมตร มีน้ำหนักเบาแข็งแรงทนทานและราคาพอสมควร จะต้องมียังช่องระบายน้ำและถ่ายเทอากาศเพียงพอ เช่น กระบะพลาสติก กระบะไม้ หรืออาจจะใช้ภาชนะเหลือใช้ที่ชำรุดและสามารถหาได้ภายในบริเวณบ้าน เช่นกะละมัง ถาด จาน กระทะ เป็นต้น แต่ต้องเจาะรูที่ก้นภาชนะเหล่านี้ให้มีจำนวนเพียงพอแก่การระบายน้ำและอากาศเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำขังเวลารดน้ำ

2. ดินที่ใช้เพาะควรเป็นดินที่ร่วนซุยโปร่งมีน้ำหนักเบาระบายน้ำได้ดี มีแร่ธาตุอาหารพืชบ้างพอสมควร จะต้องเป็นดินที่ไม่มีเชื้อโรคและวัชพืชปะปนโดยทั่วไปอาจจะใช้ดินร่วนธรรมชาติก็ได้หรืออาจจะใช้ดินที่มีส่วนผสมของวัสดุต่าง ๆ ในอัตราส่วนที่กำหนดเช่น ทรายหยาบ : ขุยมะพร้าวในอัตรา1:1 ทรายหยาบ : ถ่านกลบ ในอัตรา1:1

ดิน : ปุ๋ยคอกเก่า : ทรายในอัตรา2:1:2ก็ได้เช่นเดียวกัน

วิธีการเพาะเมล็ดในกระบะเพาะ สามารถทำได้ดังนี้

1. ถ้าหากภาชนะเพาะมีช่องหรือรูขนาดใหญ่มากเกินไป อาจจะทำให้ดินเพาะรั่วไหลออกมา ควรใช้วัสดุ ปิดรูเสียบ้าง เช่นถ้าภาชนะเป็นกระถาง ถาด กระละมัง อาจจะใช้เศษกระถางแตก เศษอิฐหักอุดรู ถ้าเป็น ภาชนะที่เป็นกระบะพลาสติกหรือลังไม้ ควรใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ปิดทับพื้นกระบะ

2. นำดินเพาะใส่ลงในภาชนะให้เกือบเต็ม กลี่ยผิวดินให้เรียบสม่ำเสมอในระดับเดียวกัน ให้ดินเพาะอยู่ต่ำกว่าขอบภาชนะประมาณ 1 – 2 นิ้ว การเกลี่ยดินให้เรียบจะทำให้เมล็ดที่เพาะงอกกระจายสม่ำเสมอ ถ้าหาก ผิวหน้าดินไม่เรียบเวลารดน้ำ น้ำจะชะเอาเมล็ดที่หวานไหลไปรวมกันที่บริเวณผิวหน้าดินที่ต่ำกว่าทำให้เมล็ด ต้นกล้างอกเป็นกระจุกถอนย้ายลำบากในภายหลัง

3. นำเมล็ดพันธุ์พืชที่ต้องการปลูกหว่านหรือโรยลงบนผิวหน้าดินกลบเพียงแต่ใช้มือหรือโรยทับด้วยดิน เพาะเพียงเบาๆพอลบเมล็ด แต่ถ้าเมล็ดมีขนาดเล็กมากไม่ต้องโรยดินกลบเพียงแต่ใช้มือหรือไม้บรรทัดกดเมล็ด ให้จมอยู่ในระดับผิวดินก็พอ

4. รดน้ำให้ชุ่มด้วยบัวชนิดฝอยละเอียด(เพื่อป้องกันแรงกระทบของน้ำซึ่งอาจจะทำให้เมล็ดกระเด็น) จน เพียงพอโดยสังเกตว่ามีน้ำไหลออกมาจากก้นภาชนะเพาะ

5. ปิดทับผิวหน้าดินด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ (เพื่อรักษาความชื้นภายในดินเพาะให้สม่ำเสมอไม่ให้ ระเหยเร็วเกินไปและยังช่วยให้เมล็ดงอกได้เร็วขึ้น)รดน้ำลงบนกระดาษจนชุ่ม

6. ดูแลรักษาโดยการรดน้ำทุกๆ วัน วันละ 1 – 2 ครั้ง หลังจากการเพาะ 2 – 3 วัน ให้เปิดกระดาษที่ปิดทับ ออกดูถ้าพบว่าเมล็ดเริ่มงอกเป็นต้นกล้าทั่วถึงดีแล้วจึงเอากะดาษออกเพื่อให้ต้นกล้าได้รับแสงสว่างอย่าปล่อยให้ กระดาษปิดทับอยู่จนต้นกล้าโตจะทำให้ได้ต้นกล้าที่ยาว อ่อนและตายในที่สุด

ต้นกล้าที่ได้จากการเพาะเมล็ดในกระบะเพาะ

7. เมื่อดต้นกล้าเจริญเติบโตแข็งแรงดีแล้วจึงย้ายลงปลูกต่อไป

2. การเพาะเมล็ดในแปลงเพาะ

การเพาะเมล็ดในแปลงเพาะหมายถึงการเพาะเมล็ดลงบนพื้นดินที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้ เหมาะแก่การงอกของเมล็ดพืช แปลงที่จะใช้เพาะเมล็ดจะต้องเลือกบริเวณพื้นดินที่ได้รับแสงแดดจัดตลอดทั้ง วัน

เป็นที่ที่น้ำไม่ท่วมขัง สามารถระบายน้ำได้ดีปลอดภัยจากการรบกวนของสัตว์เลื้อย แปลงเพาะควรมีความกว้าง

ไม่เกิน 1 เมตร เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานเช่น การถอนย้ายต้นกล้าส่วนความยาวอาจจะเป็น1-4 เมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณต้นพืชที่ต้องการ

การเพาะเมล็ดในแปลงเพาะ

การเตรียมดิน เมื่อเลือกพื้นที่ได้เหมาะสมดีแล้วควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. กำจัดวัชพืชในบริเวณและรอบๆพื้นที่ที่จะเตรียมแปลงเพาะออกให้หมด
2. ขุดดินให้ลึกประมาณ15-20เซนติเมตร ตากแดดทิ้งไว้1-2 สัปดาห์เพื่อให้ดินแห้งและทำลายโรคและแมลงศัตรูพืชที่อาศัยอยู่ในดิน
3. ย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กๆ เก็บเศษวัชพืชและสิ่งแปลกปลอมอื่นๆ ออกให้หมด
4. พูนดินหรือยกระดับแปลงให้สูงกว่าพื้นทางดิน10-15เซนติเมตร เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังและช่วยการระบายน้ำได้ดีขึ้น
5. ปรับผิวหน้าดินให้เรียบสม่ำเสมอและย่อยดินบริเวณผิวหน้าแปลงให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เหมาะกับขนาดของเมล็ดที่จะหว่าน เพราะถ้าดินผิวหน้าแปลงเพาะมีขนาดโตหรือหยาบเกินไป เมล็ดพืชที่หว่านอาจจะร่วงหรือตกลงในช่องว่างระหว่างก้อนดินลึกเกินไป อาจจะงอกได้ช้าหรือไม่งอกเลยก็ได้

วิธีการเพาะเมล็ดในแปลงเพาะ สามารถทำได้ดังนี้

1. นำเมล็ดพันธุ์พืชที่ต้องการปลูกหว่านลงบนผิวหน้าดินในแปลงเพาะให้กระจายอย่างสม่ำเสมออย่าหว่านเมล็ดมากเกินไปหรือเป็นกระจุก จะทำให้ได้ต้นกล้าที่ขึ้นเบียดชิดกันอย่างหนาแน่น ยากแก่การถอนย้ายและง่ายต่อการเกิดโรคอีกด้วย
2. โรยทับด้วยดินร่วนเพียงบางๆพอลบเมล็ดเพื่อให้เมล็ดได้รับความชื้นสม่ำเสมอ ป้องกันเมล็ดแห้งช่วยทำให้เมล็ดงอกได้เร็วขึ้น(ถ้าเป็นเมล็ดที่มีขนาดเล็กมากไม่ต้องโรยทับ)
3. รดน้ำด้วยบัวชนิดฝอยละเอียดให้ชุ่มตลอดทั้งแปลง
4. อาจจะคลุมแปลงเพาะด้วยทางมะพร้าว ฟางแห้งหรือตาข่ายพรางแสงเพียงบางๆในระยะแรกๆก็ได้เพื่อป้องกันแสงแดดที่อาจจะเป็นอันตรายแก่ต้นอ่อนของพืชที่เริ่มงอก

การคลุมแปลงเพาะเมล็ดด้วยตาข่ายพรางแสง (ซาแรน)
เพื่อรักษาความชื้นของดินและป้องกันเมล็ดแห้ง จะช่วยให้เมล็ดงอกได้เร็วขึ้น

5. ดูแลรักษารดน้ำทุกๆ วัน วันละ 1 – 2 ครั้ง
6. เมื่อต้นกล้างอกทั่วถึงและสม่ำเสมอดีแล้ว จึงนำวัสดุพรางแสงออกให้ต้นกล้าได้รับแสงแดดมากขึ้น
7. ถ้าพบว่าต้นกล้าขึ้นหนาแน่นเกินไปควรถอนออกเสียบ้าง โดยเลือกถอนเฉพาะต้นที่ไม่สมบูรณ์หรือเล็กเกินไป
8. เมื่อต้นกล้าเจริญเติบโตดีแล้วจึงถอนย้ายนำไปปลูกต่อไป

3.การเพาะเมล็ดในภาชนะหรือวัสดุสำเร็จรูป

การเพาะเมล็ดโดยวิธีนี้ ส่วนมากจะเลือกใช้กับพันธุ์พืชที่ไม่ต้องการถอนย้ายต้นกล้าหรือถ้ามีการถอนย้ายต้นกล้า อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการเจริญเติบโตของพืชใช้กับเมล็ดพันธุ์พืชที่มีขนาดโต ต้นพืชมีระบบรากลึก ลักษณะทรงต้นสูงใหญ่

ข้อแนะนำในการเพาะเมล็ดในภาชนะหรือวัสดุสำเร็จรูป

การเพาะด้วยวิธีนี้ค่อนข้างจะเสียเวลาและต้องเตรียมการมากกว่าวิธีอื่น ๆ คือจะต้องเตรียมภาชนะขนาดเล็กเช่นถุงพลาสติก ถ้วยกระดาษ และภาชนะดังกล่าวควรมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-3 นิ้วจะต้องเจาะรูที่ก้นประมาณ 3-5 รู เพื่อให้มีการระบายน้ำได้ดีพอสมควร ปัจจุบันมีผู้ผลิตภาชนะเพาะสำเร็จรูปจำหน่ายในลักษณะต่างๆ กันทำให้สะดวกในการเพาะมากขึ้น

วิธีการเพาะเมล็ดในภาชนะเพาะหรือวัสดุสำเร็จรูป

เมื่อเตรียมภาชนะเพาะเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. นำดินเพาะใส่ลงในภาชนะให้เกือบเต็ม
2. ตรงกลางทำหลุมตื้นๆ ลึกประมาณ 1 – 1.5 ซม. (ขึ้นอยู่กับขนาดของเมล็ด ถ้ามีขนาดเล็กก็ทำหลุมตื้น ถ้ามีขนาดใหญ่ก็ควรทำหลุมให้ลึก)
3. นำเมล็ดพันธุ์พืชที่จะปลูก วางลงในหลุมและกลบเมล็ด
4. รดน้ำให้ชุ่มสม่ำเสมอทุกวันจนกว่าเมล็ดจะงอก
5. เมื่อต้นกล้าเจริญเติบโตแข็งแรงดีแล้วจึงนำไปปลูกในพื้นที่ที่กำหนดไว้

การเพาะเมล็ดวิธีนี้เป็นวิธีที่ให้ผลตอบแทนดีมากที่สุดเพราะเปลืองเมล็ดพันธุ์น้อยกว่าวิธีอื่นๆ ต้นกล้า ที่ได้จะแข็งแรงและเจริญเติบโตมีขนาดเท่าๆ กัน สามารถนำต้นกล้าลงไปปลูกในแปลงปลูกได้เลย อัตราการตายมีน้อยมากและต้นกล้าก็จะไม่กระทบกระเทือนหรือชะงักการเจริญเติบโต

